

Beni Ye!

Çoğu bitki, otçul hayvanlar yapraklarını ve dallarını yediğinde bir gerilemeye uğruyor. Ancak, kuzey Arizona dağlarında bulunan kırmızı çiçekli zarif bir bitki bundan şikâyetçi değil. Illinois Üniversitesi'nden Ken Paige bitkinin yenilmekten faydalandığını söylüyor.

Paige 10 yıl önce, bu bitkinin bir geyik ya da başka bir hayvan tarafından yenildiğinde, ilişilmeyenlere göre daha fazla tohum ürettiğini söyleyerek, bir tartışma başlatmış. Çoğu ekolog, herhangi bir türün bir diğerrinin yemeği olmaktan faydalanabileceğine inanmayı reddetmiş. Araştırmacılar, diğer türler de benzer sonuçlar gösterdikleri halde, bütün bu çalışmalarda sadece tohum üretimiyile ve polenlerle ilgilenmiş.

Şimdi Paige otlanmanın, bitkinin tohum kadar toplam üreme uygunluğunu artırdığını da belirtiyor. Paige'nin makasla kestığı bu bitkiler, diğerlerine göre iki kat hızlı büyümüşler ve daha fazla polen üretmişler.

Emin olmak için Paige, beş otlanmış, beş de otlanmamış bitkiyi, çiçeğin tozlaşmasını sağlayan sinekkuşu ve iki tavus kelebeği ile birlikte bir kafese koymuş. Büyüme mevsiminin sonunda tohumları toplamış, filizlendirmiş ve 28 yavru bitkinin babalığını belirlemek için DNA analizleri kullanmış. 28 taneden 19'u,

otlanmış bitkiden üremiş.

Bitki, geyik detektörü olmak üzere baharda erkenden bir filiz sürebilme stratejisini geliştirmiş olabilir. Bu ilk filiz yendikten sonra güvenli bir biçimde başka filizler verebilir. Yenmeyen bitkiler daha fazla filiz verme sinyali göndermedikleri için daha çok çiçek, tohum ve polen üretmiyor olabilirler.

Selda Art

<http://www.newscientist.com>

Denizdeki Kaya

Cebelitarık çökecek mi? Kısa bir süre önce 10 tonluk bir çöküntünün altında kalan iki araba tuzla buz oldu. Geçen yıl ise 20 000 tonluk bir kaya kütleşi çökmüştü. Şiddetli yağmurlar, çat-

lakların içindeki basıncı ve birbirlerinden ayrılmış tüm falez (yar) yüzeylerini uyandırıyor.

Mühendislere ve matematikçilere göre toprak, 18. yüzyılda oyulan tüneller yüzünden zayıf düşmüş. Jeolog Edward Rose ise 40'lı yıllarda tünel açmak için patlayıcı kullanarak kaya kütlelerinin çok hafif kımıldadığını ama yıkılmayaçağını söylüyor.

Elif Yılmaz

[Science & Nature](http://www.scienceandnature.com), Mayıs 1997

Kötü Genler

Wales Üniversitesi'nden psikologlar, sarhoş olma ve kavgacılık gibi davranışların kalıtsal olarak alınabileceğini söylüyorlar. 46 çift tek yumurta ve 39 çift de çift yumurta ikizi ile yapılan testlerde, kötü davranışların tek yumurta ikizlerinde 2,5 kat daha fazla olduğu bulunmuş.

Bu gibi davranışlar çevresel ve sosyal etkenlere bağlansa da bu deney genetik etkenleri de göz önüne alıyor.

Selda Art

[New Scientist](http://www.newscientist.com), 16 Ağustos 1997

Varoluşa Yanıt Arayan Bilgisayar

Yazılı tarihin başlangıcından beri gökyüzü insanlığın aklını kurcalamış, ancak evrenin oluşumu bir bilinmez olarak kalmıştır.

Bugün ise bilim adamları canlılığın ilk belirtileri gibi, evrenin en eski gizemlerini çözebilecek bir yol bulmuş olabilirler. Kâinat artık "Cosmos" adlı bir süper bilgisayar tarafından incelenecek. Bilgisayar, başlarında Stephen Hawking'in olduğu bir grup Britanyalı kozmolog tarafından kullanılıyor. Hawking, "Evrenin nasıl başladığını anladığımızda, niye bu şekilde başladığını ya da en azından niye başladığını anlayabilecek ipuçları bulmayı umuyoruz" diyor.

Hubble uzay teleskobu ve uydulardan elde edilen görüntüler, bilim adamlarına "kozmetik fosilleri" inceleme şansı verdi. Ancak bu görüntüler evrenin tüm yaşının küçük bir kesri. İşte Cosmos'da bu resimlerin incelenmesinde devreye giriyor. Bilgisayar, görüntüleri inceleyerek evrenin oluşumu ve yapısıyla ilgili kuramları sınavacak.

Cambridge Üniversitesi'nden Prof. Neil Turok'a göre Cosmos en geç 10 yıl içerisinde evrenin yapısı hakkında kesin bir kuram elde edilmesini sağlayacak. Hawking de Cosmos'un, bulunması aylar sürececek bir yanıtı birkaç gün içinde verebileceğini söylüyor.

Murat Maga

<http://www.cnn.com/TECH/9706/12>